

**הטנק — טוב או לא טוב — לפעול בשדה הקרב של ימינו; בזמננו, להשתתף בלחימה וההשפיע על תוצאותיה כמו עד תה, כלא שהמחיר יהיה כה גבוה עד שכל יתרונות הטנק, המוחזקים כמו הסובייקטיביזם (לנו ונתנאינו), יוצאו בהפסד אבידותיה הכבדות מרי.**

## מוות ותחייה

**כ**בר הזכרנו כי סמוך לתום מלחמת יום הכיפורים עלתה ונשמעה הקריאה: "הטנק מת". מערך הג"ט המודרני, שחידושו העיקרי טילייה"ט המונחה — בין הטנק הרוסי, שהנחיתו ידנית והוא נחשב "דור ראשון", ובין הטנק האמריקאי, שהוא מן "הדור השני" — נראה היה קטלני כלי-כך ששיתק, כדומה, את הטנקים בשדה הקרב.

**כ**מאז נצטננו מן הטנקים הוותיקים, והכל מסביב מים כי, בדומה למקט טוויין בימיו, גם הורי עזת עד מותו של הטנק היו מוקדמות במיקצת. בתופעה כשלעצמה אין כל חדש: הטנק כבר הוכרו מת לאימת. בעיצומה של מלחמת העולם השנייה כבר רכשו הצבאות את התודעה, הידע והכלים להתגוננות נגד טנקי יעילה. בזאת הושג הקץ — או כן דימו — למסעות הבליק. כמו אלה אשר שטפו עלפני פולין, צרפת ורוסיה בתחילת המלחמה. אולם, כעובדה, עד סוף המלחמה המשיך הטנק והיה, בכל הצבאות ובכל החזיתות העיקריות (להוציא ברמה והפאסיפיק) עמוד השרדה של כוחות היבשה, בכל קרב או מערכה שתכליתם היתה השגת הכרעה.

**כ**השנה האחרונה של המלחמה הורגמו במה מסעות "בוק", שדא בוישו את הראשונים. ביניהם בלט המובקע ש פטון מראשיהגשר של נורמנדיה, אשר מוטט את החזית הגרמנית בצרפת. אינו נוצל והומשך ביאות, ודאי שהיה גורם תוצאות מכריעות יותר — אולי עד כדי הכרעת גרמניה, ממערב, כבר ב-1944. לקראת סוף המלחמה הופיעו והופעלו בשדה הקרב כלי-טנק אישיים וצוותיים קלים ויעילים. מסוג הבוקה, התולר (תותח ללא-רתע) וה"פאנצריפאוסט" (אגרוף השיריון) הגרמני, אשר היה טיל אישי חדישעמי). באופן זה ניתן לרוות את שדה הקרב באמצעי-טנק ושבו קבעו וקיבלו רבים וטובים כי הפעם, אכן הועל הטנק ומגיע קיצו.

ההתגוננות שאירעו מאז, ובעיקר בקוריאה וגם המלחמות בזירתנו החדשה, כמונן, הערכה זו. בעיקר

## מחוק לצה"ל לא סבר איש שהתקפת מצח של טנקים יכולה להתגבר על מערך ג"ט בעל עוצמה

הופעת טילייה"ט המונחים, החל באמצע שנות החמישים, שבו ועלו ניתוחים פסיקים, מלומדים יותר וגם פחות, אשר בישרו פעם נוספת את קץ עידן הטנק וסתמו עליו את הגולל המיבצע. מלחמת יום הכיפורים אישרה, כדומה, דעות אלו.

**א**בל רק כדומה. כבר אמרנו כי לא נשקף פדא נגדי-טנקי הוא שגרם לאובדנים הנוראים של ר"מ בכדל וטנקים בכרטי, באוקטובר 1973, כמון שגיאות הצדדים, בכל הקשור להפ" עזת ר"מ ועוצבות ר"מ.

נשק הג"ט הופיע יחד עם הטנק — ומייס-הולדת הטנק עד תה. לא היה אפילו יום אחד שבידו החי"ר לא נמצא נשק נגדי-טנקי יעיל. כבר לאחר התקפות הטנקים הראשונות של בעלות-הברית במלחמת העולם הראשונה למדו הגרמנים להציב תותחי-שדה קלים בכינון ישיר, ולירות מהם בכוונות פתוחות אל הטנקים, ששיר יונם או לא עמד בפני פגיעת כאלו. בשנים שלאחר מכן פותח רובה-טנק, אשר הופעל על-ידי חייל בודד וירה קליעים חודרי-שיריון. בשעתו היה רובה זה חודר כל טנק שבשירות.

אבל כבר בראשית מלחמת העולם השנייה התעבה שיריון הטנקים, ורובה-הג"ט הפך מיושן (רק הרוסים המשיכו להפעילו, מחוסר נשק-טנקי אישי יעיל אחר. ממנו שרד התחמיש, בן 14.5 המ"מ, שעליו ניבנה המיקלע הכבד הרוסי המודרני). כך, משך כל אותה מלחמה היה תוח הג"ט, הכבד והמסורבל יחסית, האמצעי הראשי של החי"ר ללחימה בטנקי האויב. עד אמצע המלחמה הובילו הגרמנים גם בתחום זה. רגילים לקשור את רומל ואת מעללי "קורפוס אפריקה" שלו בעיקר בטנק. אך הטקטיקה אשר ייחדה את רומל לא הייתה טנקאית טהורה, אלא התאפיינה בשילוב תותחי-טנק עם טנקים.

**כ**די לשמור על הטנקים ולשחררם לתפ" קדיהם היעודיים, שאף רומל תמיד להציב לפני הטנקים הבריטיים, כאשר אלה תקפו, לא טנקים משונו, אלא מסך של תותחי-טנק. לצורך זה היה מקדם, בתעוזה רבה וסמוך לחור, יחידות תותחי-טנק.

אותן היה פורש במקומות שבהם צפה התקפת-טנקים בריטית. הטנקים הגרמניים היו נסוגים או אל מאחרי



**"פאנצריפאוסט" גרמני (מיזחמת-העולם השני)**  
אגרוף אישי

מסך התותחים; אלה היו מטפלים בטנקים הבריטיים בעיילות ולאחר-מכן, בחיפוי הג"ט. היו הטנקים הגרמניים שבים וגחים קדימה. הטנק הוא שחוקי, כדשבון כולל את תוצאות המער-כות בלוב — אך בקרב הבודד לעצמו — שררו והכריעו הכופות ותותחי-טנק. שהבולט בהם היה ה-88 מ"מ הגרמני (תוח נגד-מטוסי אשר, כאלתור מבריק ואפקט טיבי ביותר, הופעל כנ"ט).

## עלילות רומל

**כ**ניגוד נמוך לדיעות הרווחות, משום-מה, לא הייתה כל התמעה שהיא במאבק שבין הטנק לג"ט ביום-הכיפורים, או בתוצאותיו. כבר במלחמת-העולם הראשונה, ועוד יותר בשנייה, הוכח ונקבע, כי מערך נגדי-טנקי שחוקי כיאות, ואפילו בחיפון. הוא יריב קשה לטנק — וככלל, עדיף עליו. שום טנקיסט שפוי לא סבר מעולם שבכוחו "לנפנת" מערך ג"ט עדידי שיסתער עליו חזי תית, עם טנקים בלבד. מובן, שבמיקרים לא-מעטים אכן בוצעו הסתערויות כאלה וגם הצליחו, אבל אלה נחשבו והתקבלו תמיד כיוצא-מהכלל.

כבר הזכרנו, כי רומל היה מבטי את השיריון הבריטי בעיקר באמצעות תותחי-הג"ט שלו — אשר לרוב פעלו בנחיתות כמותית מול הטנקים, אבל היו ערוכים ומופעי לים בהשכל. במהלך נסיגת רומל מאל-עלמיין לטרפולי היה מסך-ג"ט גרמני, בן קומץ תותחים בילבד מצליח. כדבר רגיל וקבוע, להשהות ולעכב התקדמות דיוויזיית-שיריון בריטית — ולרוב מתקפל באבידות קלות, ברגע האחרון, רק כדי שייסוג כמה ק"מ אחורה וייערך להשהייה נוספת.

באל-עלמיין נשלחה חטיבת טנקים בריטית להסתערות מצח על מערך-ג"ט גרמני-איטלקי. אבידותיה הכבדות נחזו מראש; ואכן, "מתוך 95 הטנקים שיצאו לקרב אבדו 75, ומתוך כ-400 קצינים וחוגרים... אבדו 230" — הכל בהתקפה אחת. למסך תותחי-הג"ט אבדו 35 כלים — יחס אבידות של 1:2 לטובת התותחים — רובם מן הקלים יותר. ה-88, שגם כאן גרמו את עיקר הנזק, מטוח רחוק, נפגעו פחות. מנעו את פריצת מערדה-הג"ט ועצרו את חטיבת הטנקים קודם שהגיעה ליעדה. מעלל דומה, ואפילו רב יותר, ביצעה באל-עלמיין יחידת-ג"ט בריטית, אשר קודמה אל מעבר לשדות-המוקשים הגרמניים שנפרצו, עם 19 תותחי-ג"ט "סיקס פאונדרס" (שירתו גם בצה"ל). היחידה נערכה בחיפון ובחשיכה, על תוואי שכונה "הרטומן" — בדיוק בגזרת ריכוזו השיריון של "קורפוס אפריקה" למכת-נגד. משחר ועד חשיכה ניצבו הבריטים, בעמדות שטוחות, בפני התקפת טנקים שניתחו עליהם מכל עבריהם לסירוגין ובלמו כל מה שהוטל נגדם.

פעם תקפו 40 טנקים גרמניים מול אחת מגזרות-המשנה של "הרטומן", ובה ארבעה תותחים בילבד.



**פאנצר גרמני בתונים**  
הג"ט גבר

שלושה מהם הושמדו, אך 20 טנקים נפגעו, והתקפה נהדפה. בגיזרה אחרת הסתערו תישעה טנקים איטלקיים מול תוח בודד — שפגע בכולם. לבסוף נסוגו הברי-טים, אבל הגרמנים הותשו וכימעט שלא התקדמו. המאון הסופי היה: 10 תותחי-ג"ט אבדו, שלושה נוספים הוצאו מכלל פעולה, שישה נותרו כשירים. לגרמנים נשמדו 32 טנקים, חמישה תותחים-מתנייעים שפעלו כטנקים וכ-20 אחרים יצאו מכלל פעולה, אך נגררו — יחס של יותר מ-1:4 לטובת הג"ט.

**א**ירוע זה אכן הרגים, את אוזת-ידיים של טנקים כנגד תותחים נגדי-טנקיים טובים, המופי עלים ברוח אתנה, אפילו כחיותם מוצבים בשטח נמוך יתרונות טיבעיים.

שירת-הברבור של רומל בצפון-אפריקה היתה התקפתו במדינינה, שבדרום תוניס. מול 150 הטנקים שריכו, יחד עם חי"ר וארטילריה, הציב מונטגומרי מערך תותחי-ג"ט חפון אך חזק. אישם היעילה הביסה והיכתה אחור, בכוחות-עצמה, את התקפתו המרוכזת — אך החזיתית — של "קורפוס אפריקה" המהולל. מערך תותחי-הג"ט כימעט שלא נפגע, ושליש כוח-הטנקים הושמד.

...ועוד לא נגענו במערכות הגדולות של הזירה הרוסית; כמו, "קשת קורסק", שבה הביסו "חזיתות (תותחי) הג"ט" של הרוסים את דיוויזיות הפאנצר הגרמניות בשיאן. מן הצד השני, זרעו הג"טים שבמערכי-התגנה הגרמניים את שיטח-ההריגה שלהם בפיגרי יחי דות ועוצבות-טנקים רוסיות שלמות.

## דוליננטי, אבל...

**ה**נה כי כן, לכל מי היודע, שגם צבאות אחרים, מילבד צה"ל, ניהלו מלחמות, לא היתה יכולת מערכי-הג"ט המצריים לעמוד מול הסתערויות חזיתיות של טנקים בגדר חידוש, או הישג מיוחד.

**ה**תופעה יוצאת-הדופן שבמלחמות ישראל-ערב היתה דווקא אי-עמידות מערכי הג"ט הי מצריים כששתיה-הים, למרות עוצמתם הרבה.

באוקטובר 1973 רק יקונו המצרים את עצמם — ועדיין היו רחוקים מכוסר הג"ט שגילו הגרמנים, הברי-טים או הרוסים, במיטבם, במלחמת-העולם השנייה. למרות שהמצרים היו המושים באמצעי-ג"ט רבים, צפופים וחדשים מאלה של מלחמת-העולם, לא עלה בידיהם להגביל את הופשה-הפעולה של הטנקים הישראליים, או לגרום להם אבידות בשיעור ובמידה שראינו כבר לפני 30 שנה.

נזכור כי מערך-הג"ט המצרי כחווה הפרי

**אירועי 73' לא הולידו אמיתות, אלא אישור אמיתות ישנוח בפעם נוספת**

נית, שהיה גדול וגם חזק פייכמה מכל מסך-ג"ט של רומל, או מזה הבריטי ב"הרטומן", לא החזיק מעמד בפני התקפות של חטיבות מאזי גדות שרון וכרן — וכסופו של דבר, ה-ט נ-ים הישראליים הם שמוטטוהו והשמידוהו (הצנחנים לחמו שם בגבורה רבת, אך הופי עזו, או פעלו, בצורה כה גרועה, עד שלא הרי עילו כימעט כלום).

במה שנוגע להשפעתם ולקטלניותם של אמצעי-הג"ט החדשים, ובעיקר הטילי-המונחה סאגו, הרי אלה לא הגיעו, פסיכולוגית ומעשית, לאלה של ה-88 הגרמני בשעתו. במיזבר המערבי, היה כל תוח בודד כזה שווה ערך להרבה עשרות סאגרים בסיני.

**מ**חוק לצה"ל שבין ששת-הימים ליום-הכרז פורים, מעולם לא סבר שום איש-צבא, ולא קיבל, שהתקפת-מצח של טנקים בילבד יכולה להתגבר על מערך-ג"ט בעדיעוצמה — ובוודאי לא כדבר רגיל וקבוע.

מעולם הבינו הכל וגם לימדו, כי הבקעת מערך-ג"ט חזק הינה עניין לארטילריה ולחי"ר לפחות כמו לטנקים — ותכופות, חלקם של הטנקים בלחימה כזו פחות מזה של שני שותפיהם.

**ה**מדיחמה האחרונה לא חירשה הלכות, אלא רק החזירה את צה"ל ואת הטנקיסטים לשיפוץ-הדעת המיקצועי — או כך עדינו לקוות.

כל מה שסיפרנו בשיבחי הג"ט לא בא להראות, כי הדיבורים על מות הטנק, לפחות בכל שדה-קרב שיידמה ליום-הכיפורים, הינם הבל ורעות-רוח. גם במיד בר המערבי, במישורי רוסיה ובאירופה, שם היטיבו תותחי-הג"ט לעשות, מן הג"ט ביום-הכיפורים, היה הטנק אמצעי-הלחימה הדומיננטי, ללא-עוררין. אין אולי ראיה מובהקת יותר לכך מאשר העובדה, שההגנה הקרקעית הייתה — והינה — קודם-ככל, הגנה נגד-טנקית.

אך "דומיננטיות" אין משמעו כלי-כוח או כרי תיימונחה. לכן, אם לא יופעל כיאות, יובס הי טנק בידו אויביו — ממש כמו עד עתה. ארי רועי אוקטובר 73' לא חולדו אמיתויות אלו ולא חירשו, אלא רק אישרו אותן בפעם נוי ספת — המיידוע-עכמה.